

Budapest, 1970. április 7.

Kedves Lukács Elvtárs!

Szerencsés és boldog embernek tudom és tartom magamat. A sors kegyes volt hozzám. Elvezetett és megtartott a magyar és nemzetközi marxista munkásmozgalomba. Életem és sorsom meghatározójához. Elkötelezett emberré váltam. Semmit nem sajnálok, és semmit nem kell megbánjak, ami bennem és velem végbement. Nem csak nagy idők, világrengető események, példátlan hősök és tragikus emberek megismerője és részesévé váltam, de életemet, harcos utamat irányították, keresztetkék olyan emberek, akik az utolsó fél évszázadnak meghatározói, megtestesítőivé váltak. Mit kívánhat ma a nagy csillaghullásban egymást öntömjénező és kitüntető világban egy magamfajta ember. Hü tudjon maradni a marxizmushoz, szentnek és szétrombolhatatlannak tartsa azt a barátságot, amely összefűzött nagyokkal és kicsikkel, olyan emberekkel, akik soha nem engedték, hogy eltévedjek, megzavarodjak, hogy utat tévesszek abban vagy éppen a megbolondult feje tetejére állított világba. Most ünnepli az ország apraja-nagyja felszabadulásának 25 éves évfordulóját. És ebbe az ünnepségbe esik bele akár tetszik ez valakinek, akár nem, -nekem igen - Lukács György 85 éves születésnapja is. Miért kötöm össze ezt a két nagy eseményt. Mert nekem személy szerint mindkét eseményhez közöm van. Kedvesek, értékesek és szent ügyemmé váltak. Nemrég nekem is felajánlottak kitüntetést, elhárítottam. Elvi, politikai, morális és emberi okokból. Lehet, hogy én más ember szemében nem vagyok normális, de nekem mindig most különösen csak olyan kitüntetés birt értékkel, amely egy baráti, vagy harcostársi meleg kézszorításban jut kifejezésre. Nagyobb kitüntetés volt az számomra, hogy Lukács György időt, fáradságot vett szerény és hézagpótló munkám megbírálására, megítélésére, mint a világ bármely érdemrendje, arany vagy ezüst medálja. Most különösen sokat gondolok Rád, sokat vagyok Veled.

Ennek két oka van. Az egyik az, hogy a Kommunista Párt és vezetői tulajdonképpen Neked köszönhetik, hogy én maradéktalanul nekik adtam és áldoztam fel teljes magamat. 1945-től 1948 végéig a Hozzád fűzött elvi, politikai, személyi és baráti kapcsolat tette lehetővé és könnyűvé, hogy Veleđ együtt sorsdöntő, történelmi változások előidézőivé és meghatározóivá váltunk. Nem gondolva soha arra, hogy ezért más is járna, vagy fog járni, mint a marxisták között érvényes igazságtézés. Most még nagyobbra tudom értékelni az akkori Veleđ töltött harcos és baráti napokat. A Te révén váltam kommunistává. Lehet, hogy enélkül könnyebb lett volna az életem, de szentül hiszem, hogy sem szebb sem értékesebb, sem emberibb nem lett volna. Öröm visszagondolni, hogy én kértem a pártot, személy szerint Rákosit, hogy Téged jelöljenek ki mellém nevelőnek akkor, amikor én az Egyesült Párt vezérkarának egyik jelentős embere voltam. Ebben akartam kifejezésre juttatni, nemcsak azt a nagy tiszteletet és megbecsülést, amit irántad éreztem akkor és mindég, de az is, hogy mindég szerettem tanulni, tudásteríteni Tőled. Még^a Rákosi börtönét is könnyebben viseltem el, mert Marx, Engels és Lenin mellett ott voltál Te is. Műveiddel, alkotásaiddal. Szeretném ha megértenéd, hogy nem örültem meg, hogy normális emberként jöttem ki, hogy nem váltam, vagy vagyok keserű, kiábrándult, csalódott, cinikus, vagy hitetlen ember, azt Nektek köszönhetem. Ezért vagyok most is sokat Veleđ. Újra és újra olvasva, tanulmányozva kellesz nekem, már csak Te maradtál nekem ebben a megbolondult elméleti, ideológiai világba, ami a marxizmus körül forog. Tudom, hogy nagy szó ez, de meg fogod érteni, csak egy embernek mondtam ezt eddig életemben. Rákosinak 1950 elején egy tragikus, szörnyű pillanatban éreztem, tudtam, hogy le fognak tartóztatni. Ezzel akartam bizonyítani magam és el akartam nem a személyes helyzetemet, de jövődő tragédiát háritani. Nem értette a gonosz. A másik ok, hogy Veleđ vagyok inkább személyi és baráti. Ha én Lukács barátai közé tartozhatom, minden emberi, vagy politikai értékekkel és hibákkal az nálam felér mindennek, tehát az egészszel. Mert hisz ez az egyik nélkülözhetetlen feltétele ma egy igaz emberi életnek. Ebbe nemcsak

az jut kifejezésre, hogy soha nem maradok egyedül, hanem az is, hogy e barátság révén része vagyok a nagyvilágnak és része lehetek egy új marxista reneszánszsnak, amelynek Te voltál és vagy az igazi világméretű képviselője. Boldog ország az, amely ennek tudatában él. És boldogtalan az, aki ezt felmérni, értékelni nem tudja. Most olyan világban élünk, hogy nem lehet a marxizmusról, Leninről gondolkodni, elemezni, terveket, utakat kijelölni, lefektetni, hogy először ne Lukács Györgyhez forduljanak. Gondolok arra is, alapjában véve Te egy szerencsés és boldog ember lehetsz. Nemcsak pusztalétteddel, de azzal az alkotó, teremtető képességeddel, amelyel hatni tudsz emberekre és a világra. Te igen mélyre ásol és igen bölcsen tudsz belátni az emberek világába. Én ezt csak a börtönben érzékeltem magamon. Ne csodálkozz, hogy ragaszkodom Hozzád, hogy ilyen értékesnek tartom nemcsak műveidet, de a pusztalételedet is. Látni akarlak, beszélni akarok Veled, néha nagyon-nagyon hiányzol, mert ha együtt vagyunk, együtt mérjük, elemezzük ezt a bolond világot én is könnyeben találok feleletet problémáira, vagy egy esetleges katasztrófa elhárítására, amelyet a percmemberkék soha nem tudtak sem megérezni, sem előre látni. Nem tudom Neked leírni a bennem munkáló elégedettséget, amikor baráti eszmecserénknél azonos értékelés, következtetés születik meg. Óriási dolognak tartom, hisz mind a ketten azt szeretnénk, hogy jobban, emberibben ~~realisabban~~ menjenek a dolgok. Hogy újra nap legyen az égen és ne keljen félni, rettegni senkinek. Még valamit szeretnék elmondani Neked a 85 éves születésnapodon. Megtanultam önmagamot vizsgálni és a saját személyemet a helyére tenni. De nyugtalanított az, hogy minden és mindenki változik. Én pedig változatlan maradok. Ennek okát tavaly egy kettőnk között lezajlott beszélgetésnél Te oldottad meg számomra ~~és~~ megnyugtatóan. Te akkor azt mondtad, két olyan vezetőt ismertél, akik megtartották, megőrizték munkásvezető karakterüket, életstílusukat. Kádárt és engem tartottál ilyennek. Nem is hiszed, hogy milyen jól esett és, hogy mennyi biztonságot ad az életemhez. Tehát nem váltam Kucserává, nem szakadtam el a gyökerektől, munkás voltam, az is maradtam. Ezért értjük mi meg egymást. És ezért tölt el büszkeséggel, hogy Lukács György nemcsak partnernak tart, de barátjának is.

Ez erősíti és erősítette bennem az életszeretetet és a vidám, harcos munkásembert. Napokig Leninről szóló művedet olvastam. Döbbenetes erővel, hatással léptek elő soraidból a huszas évek világa. Valósággal felzaklatott. Még az utószó sem tudta feloldani bennem a nagy feszültséget. De szép és igaz irás. Az én igen fiatal kor~~om~~ harcos világából. Aki ezt nem ismeri, nem érzékeli kó^{ch}dis az a javából. Még akkor is, ha a villa, ja^{ch} és autótulajdonos és nagysumma pénz van a takarékbetétbe név nélkül. Látod beszélgetek Veled, pedig be kellene fejezni már ezt a levelet. De hát mit csináljak. Ha Veled vagyok akkor minden, de minden eszembe jut és vallani akarok. Pedig most csak Te vagy fontos. Nemcsak nekem, barátaidnak és tisztelőidnek, de a legszélesebbnek vett marxista világnak. Én is ünnepelek ebben a nagy ünnepi világban csak hát az enyém egy maszek ünnep, de nem független az eseményektől. Most lesz 25 éve, hogy személyesen ismerlek. Révai mutatott be Neked. És te engem olyan szeretettel, barátsággal partnerként vettél és kezeltél, amit én soha-soha nem fogok elfelejteni. Ilyen gesztusok és emberek kísérnek el engem a sirig. Mit kívánjak Neked a születésnapodon? Erőt, egészséget, nyugalmat, békét? Ez kevés, vagy semmi egy Lukács Györgynek. Én azt kívánom, hogy minden műved és alkotásod kibírja az idők változásait. Maradandó legyen és vigye előre amilyen gyorsan csak lehet az általad sokat hirdetett mindig szilárdan képviselt marxizmusunk reneszánszát. Én hinni tudok ebbe mint, hogy hiszek Lukács Györgynek is. Cserébe nem kérek mást csak azt, hogy tarts meg engem úgy, ahogy én Téged szivembe, lelkembe és agyamba zártalak. Sok-sok szeretettel és mély tisztelettel

MTA FIL. INT.
Lukács Arch.

Marosán
Marosán György

Heeres Lukács ertés.

Kezelném megfogoroni hogy "az entitikum
rozótórája" című igen értékes könyvénél az
is népszerűbb azoknak számára könyvben tanul
megjelenés eldőlhet világhírtéllé. Igaz
hol az az érte. Főképp tudom értékelni-entia
Borító jelentést. Kezelném az entitikumot amely
konkrét tanulmányok. Kérem megfogor
ditároz. Talán azt is bizonyítsam hogy az
működés - perre működik működés számára is
megismerhető és elgondolható a Morfista
entitika. De én könyvben többet szerettem
is merítet mint pontos entitikat. Morfista
filozófiát is amely igen sokat fejt ki a
sín szórakoztatására alát Morfista irányba
En legelőt Geroldom és az is valószínű. No azóta
munka köteteként tanulmányt eredményez belőle
Mindem Komunisták post munkák számára.
Híres abba amit nemcsak találatoskor
mondok. Talán 10-20-30 is elgondol hogy az
az nemcsak az általánosság meg a Morfismuszor
Megfogor hálózata hálózata megfogor Kérem
összinté értékelje

Marosán

MTA FIL. INT.
Lukács Arch.

MAROSÁN